

В. В. Михальчик,
учитель истории и обществоведения второй категории
УПК «Гринковский детский сад – средняя школа»
Свислочского района

План-канспект урока гісторыі Беларусі ў 7 класе

Тэма. Беларускія землі ў другой палове XIII – XIV стагоддзі.

Мэта: абагульненне і сістэматызацыя ведаў вучняў.

Задачы:

- сістэматызаваць веда вучняў пра асноўныя падзеі гісторыі Беларусі і гістарычных дзеячаў другой паловы XIII–XIV стагоддзяў, канкрэтызаваць вывучаныя паняцці;
- развіваць уменні працаваць з рознымі відамі гістарычных крыніц, даваць аналіз гістарычным дакументам, выдзяляць галоўнае і рабіць высновы;
- садзейнічаць выхаванню гістарычнага кругагляду і мыслення, фарміраванню камунікатыўных навыкаў і ўменняў.

Абсталяванне: вучэбны дапаможнік, рабочы сшытак, карта «Утварэнне Вялікага Княства Літоўскага», дадатковы матэрыял (крыжаванкі, гістарычныя дакументы, рознаўзроўневыя заданні, тэсты).

Ход урока

I. Арганізацыйны этап

II. Актualізацыя ведаў, вызначэнне тэмы і мэты ўрока

□ **Бліц-апытанне**

1. Як называецца працэс засялення людзьмі новых тэрыторый? (*Каланізацыя.*)
2. Калі ў пісьмовых крыніцах упершыню ўпамінаецца Літва? (*У 1009 годзе.*)
3. Якую рэлігію вызнавалі славяне? (*Хрысціянства па праваслаўным абрадзе.*)
4. Хто быў першым князем ВКЛ? (*Міндоўг.*)
5. Якія беларускія землі сталі цэнтрам ВКЛ? (*Навагрудская зямля.*)
6. Як звалі сына Міндоўга, які большую частку жыцця пражыў у манастыры? (*Войшалк.*)
7. Калі ВКЛ кіраваў вялікі князь літоўскі Віцень? (*У 1293–1316 гг.*)
8. Які дзяржаўны сімвал увёў вялікі князь літоўскі Віцень? (*Герб «Пагоня».*)
9. Калі тэрыторыяй ВКЛ кіраваў вялікі князь літоўскі Гедымін? (*У 1316–1341 гг.*)

10. Калі адбылася бітва на рацэ Сінія Воды? (У 1362 г.)
11. Калі сталіцай ВКЛ стаў горад Вільня? (У 1323 гг.)
12. Калі была падпісана Крэўская ўнія? (14 жніўня 1385 г.)
13. Калі адбылося хрышчэнне літоўскага насельніцтва? (У 1387 г.)
14. Калі было заключана Востраўскае пагадненне? (5 жніўня 1392 г.)
15. Які афіцыйны тытул меў вялікі князь літоўскі? (Гаспадар.)

III. Абагульненне і сістэматызацыя вывучанага

Настаўнік. Мы ўспомнілі асноўныя падзеі, іменны з гісторыі Вялікага Княства Літоўскага другой паловы XIII–XIV стагоддзя. А для таго каб у канцы сённяшняга ўрока вы самі змаглі ацаніць свае веды, я вам прапаную ацэначныя лісты (Дадатак 1). Пасля выканання кожнага задання вы будзеце ставіць адзнаку ў адпаведную калонку і пры падвядзенні вынікаў атрымаеце сярэдняе арыфметычнае, якое і стане вашай адзнакай за ўрок.

Заданне 1. Адкажыце на пытанні крыжаванкі (Дадатак 2). Час выканання – 5 хвілін.

(Праверка выканання задання; выстаўленне адзнак у ацэначныя лісты.)

Пытанні:

1. Што больш за ўсе выклікала цяжкасці пры выкананні дадзенага задання?
2. На што кожнаму з вас патрэбна звярнуць увагу?

Заданне 2. (Клас дзеліцца на дзве групы.) Прачытайце тэкст гістарычнага дакумента (4–6 хвілін) і адкажыце на пытанні (Дадатак 3).

(Заслухоўванне вынікаў работы кожнай групы; самаацэнка работы кожным вучнем; вызначэнне цяжкасцей, якія ўзніклі пры выкананні задання; выстаўленне адзнак у ацэначныя лісты.)

Заданне 3. Выберыце індывідуальнае заданне з улікам вашых ведаў і магчымасцей, дайце адказ у вуснай форме (Дадатак 4). Час для падрыхтоўкі – да 5 хвілін.

(Вусныя адказы вучняў; каментарый настаўніка; выстаўленне адзнак у ацэначныя лісты.)

Заданне 4. Выканайце выніковы тэст (да 6 хвілін). (Дадатак 5).

(Узаемаправерка, падлік колькасці правільных адказаў, выстаўленне адзнак у ацэначныя лісты.)

Пытанні:

1. Якія пытанні выклікалі ў вас цяжкасці?
2. Што было незразумелым пры выкананні тэста?

3. На што патрэбна звярнуць увагу кожнаму з вас?

IV. Падвядзенне вынікаў работы

Настаўнік. Зараз я прапаную кожнаму з вас падлічыць колькасць набраных балаў і раздзяліць на колькасць заданняў, каб атрымаць адзнаку за працу на ўроку.

(Ацэнка настаўнікам дзейнасці вучняў на ўроку; выстаўленне адзнак за ўрок.)

V. Рэфлексія

Пытанні:

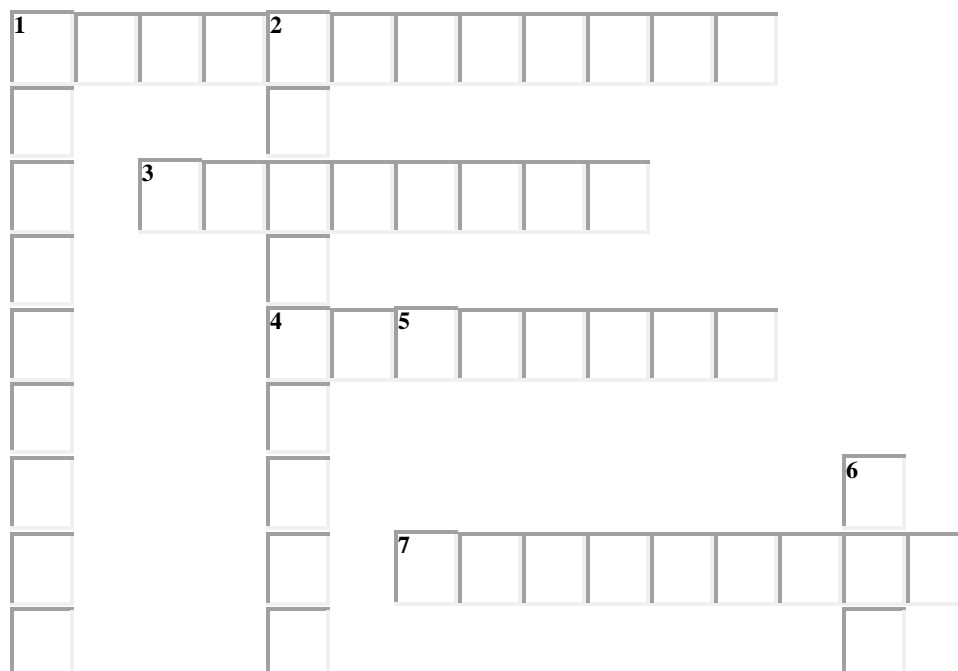
1. Ці быў карысным для вас урок?
2. Ці дасягнулі мы пастаўленай мэты і задач?
3. Якія цяжкасці ў вас узніклі?
4. Як вы ацэньваеце сваю працу на ўроку?

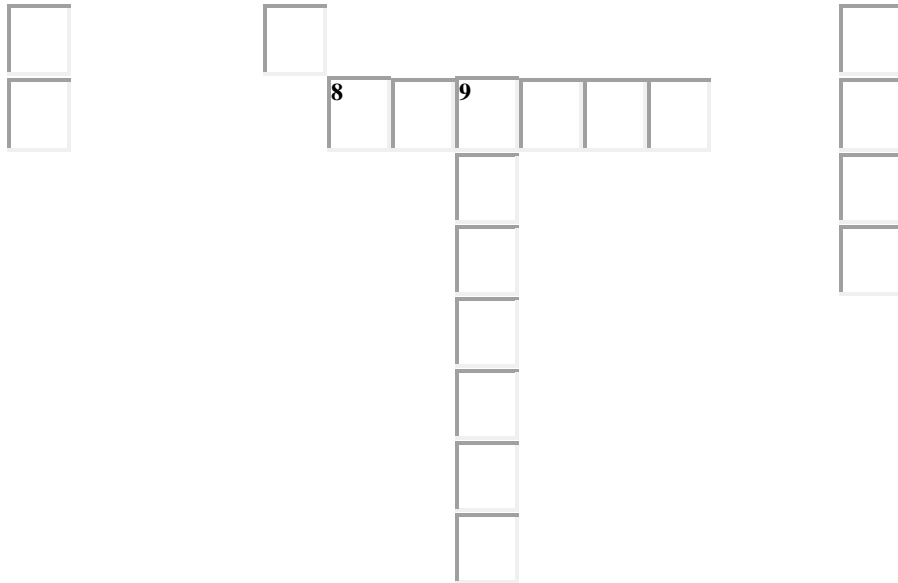
Дадатак 1

Ацэначны ліст					
Прозвішча, імя вучня / клас	Крыжаванка	Праца з гістарычнымі дакументамі	Індывідуальнае рознаўзроўнёвае заданне	Тэставае заданне	Агульная адзнака
Настаўнік гісторыі (подпіс)				У. У. Міхальчык	

Дадатак 2

Беларускія землі ў другой палове XIII - XIV стагоддзяў

Па гарызанталі:

1. Працэс пераймання балцкім насельніцтвам мовы, культуры і традыцый славян.
3. Заканадаўчы акт у ВКЛ, якім вялікія князі давалі або пацвярджалі асаблівыя правы феадалаў ці іншых груп насельніцтва.
4. Прадстаўнік вялікага князя, які валодаў адміністрацыйна-гаспадарчай, фінансавай і судовай уладай.
7. Умацаваны цэнтр горада.
8. Вялікі князь літоўскі і кароль польскі, які заключыў Крэўскую ўнію.

Па вертыкалі:

1. Першы гісторык Вялікага Княства Літоўскага.
2. Вера ў мноства багоў, шматбожжа.
5. Першы вялікі князь ВКЛ, які ў 1253 годзе прыняў каталіцтва.
6. Вялікі князь літоўскі, які ў 1323 годзе заснаваў новую сталіцу – горад Вільню.
9. Вялікі князь літоўскі, які павялічыў тэрыторыю ВКЛ амаль у 2 разы.

Дадатак 3

Група 1. Прачытайце дакумент і адкажыце на пытанні.

... Мы, Уладзіслаў, з ласкі Божай кароль Польскі, вялікі князь літоўскі і спадкаемец Русі і г.д.

... З прычыны свайго рэлігійнага пачуцця, сумленна ацэньваючы шчырае і свабоднае імкненне, якое наш літоўскі народ выказвае ў прыняцці хрышчэння ў правую каталіцкую веру, мы жадаем як найлепш гэтае самае імкненне павялічыць гэтае нашым помнікам векапомных правоў і вольнасцей,

дабрачыннасцямі і падарункамі ў мэтах пашырэння тае веры і для ўсталявання моцы каталіцкай рэлігіі ўсім наогул літоўцам і кожнаму паасобку...

Пытанні да тэксту:

1. Хто прыняў гэты заканадаўчы акт?
2. Калі ен быў выдадзены?
3. Што ўстанаўліваў гэты заканадаўчы акт?
4. Чаму стала магчыма выданне гэтага акта?
5. Як называецца заканадаўчы акт такога тыпу?

Група 2. Прачытайце дакумент і адкажыце на пытанні.

... Альгерд, бацька караля Ягайлы, і Кейстут, бацька вялікага князя Вітаўта, жылі ў вялікай дружбе і любові... І сказаў князь вялікі Кейстут брату свайму, вялікаму князю Альгерду: «Табе належыць князем вялікім быць у Вільні, бо ты старэйшы брат, а я з табою заадно жыву». І пасадзіў яго Кейстут на вялікае княжанне ў Вільні... І прысягнулі яны адзін аднаму быць да канца жыцця ў любові і дружбе і ніколі не задумваць нічога благога. І захавалі яны клятву да канца жыцця свайго...

Пытанні да тэксту:

1. Чаму Кейстут лічыў, што вялікае княжанне ў Вільні павінна было належаць Альгерду?
2. Як гэта характарызуе Кейстута?
3. Чаму Кейстут не прызнаваў Ягайлу як караля пасля смерці Альгерда?
4. Як склаўся далейшы лёс Кейстута?
5. Як склаўся далейшы лёс сына Кейстута Вітаўта?

Дадатак 4

Індывідуальныя рознаўзроўневыя заданні

Заданне на 5–6 балаў. Пералічыце асноўныя шляхі ўваходжання беларусіх земляў у склад Вялікага Княства Літоўскага. Прывядзіце канкрэтныя прыклады.

Заданне на 7–8 балаў. Пералічыце асноўныя крыніцы па гісторыі Вялікага Княства Літоўскага. Дайце агульную характарыстыку любой з пералічаных крыніц.

Заданне на 9–10 балаў. Пералічыце асноўныя ўмовы Крэўскай уніі. Якая з іх, на вашу думку, з'яўляецца галоўнай? Чаму? Свой адказ патлумачце і прывядзіце прыклад.

Выніковы тэст**Варыянт 1**

1. Умацаваны цэнтр славянскага горада – гэта:
  - а) пасад в) дзядзінец
  - б) крэмель г) палюддзе
2. Характэрная рыса славян у VIII–XIII стагоддзях:
  - а) распад радавога ладу в) рост ваеннай магутнасці
  - б) існаванне багатых гарадоў г) няма правільнага адказу
3. Першай сталіцай Вялікага Княства Літоўскага быў:
  - а) Ваўкавыск в) Вільня
  - б) Гродна г) Навагрудак
4. Тэрыторыя гістарычнай Літвы – гэта:
  - а) Ніжняе Панямонне в) Ніжняе і Сярэдняе Панямонне
  - б) Сярэдняе Панямонне г) Верхняе і Сярэдняе Панямонне
5. Гады кіравання вялікага князя літоўскага Віценья:
  - а) 1230 – 1260-я в) 1316 – 1341
  - б) 1264 – 1266 г) 1293 – 1316
6. Які дзяржаўны сімвал увеў вялікі князь літоўскі Віцень?
  - а) сцяг «Пагоня» в) герб «Пагоня»
  - б) гімн «Пагоня» г) няма правільнага адказу
7. Калі паміж Ягайлам і Вітаўтам было заключана Востраўскае пагадненне?
  - а) 14 жніўня 1385 в) 5 жніўня 1392
  - б) 5 жніўня 1385 г) 14 жніўня 1392
8. Аб'яднанне дзвюх дзяржаў пад уладай аднаго манарха – гэта:
  - а) дзяржаўная ўнія в) персанальная ўнія
  - б) унія г) федэрацыя
9. Калі адбылося падпісанне Крэўскай уніі?
  - а) 8 верасня 1380 в) 14 жніўня 1385
  - б) 26 жніўня 1385 г) 1 верасня 1385
10. У якім годзе адбылася бітва на р. Сінія Воды супраць татар?
  - а) 1260 в) 1253
  - б) 1323 г) 1362

Варыянт 2

1. Месца збору даніны ў славянскім горадзе – гэта:
  - а) пасад в) палюддзе
  - б) дзядзінец г) крэмль;
2. Характэрная рыса балтаў у VIII–XIII стагоддзях:
  - а) існаванне багатых гарадоў в) рост ваеннай магутнасці
  - б) наяўнасць дзяржавы г) няма правільнага адказу
3. Першым князем Вялікага Княства Літоўскага з’яўляўся:
  - а) Войшалк в) Шварн
  - б) Трайдзень г) Міндоўг
4. У якім годзе адбылася каранакія Міндоўга і пераход у каталіцтва?
  - а) 1260 в) 1253
  - б) 1009 г) 1235
5. Гады кіравання вялікага князя літоўскага Гедыміна:
  - а) 1230 – 1260-я в) 1316 – 1341
  - б) 1264 – 1266 г) 1293 – 1316
6. Завяршыце асноўны прынцып унутранай палітыкі Гедыміна «Не рушыць старыны, ...»:
  - а) не ўводзіць старыны в) не ўводзіць навіны
  - б) не забываць старыны г) не забываць навіны
7. Колькі гадоў было Ягайле і Ядвізе на момант заключэння шлюбу?
  - а) 12 і 50 в) 50 і 26
  - б) 52 і 26 г) 50 і 12
8. Колькі шляхоў уваходжання зямель у склад ВКЛ выдзяляюць гісторыкі?
  - а) 2 в) 4
  - б) 1 г) 3
9. Якая тэрыторыя ўвайшла у склад ВКЛ у выніку шлюбу?
  - а) Мсціслаўскае княства в) Гродзенскае княства
  - б) Полацкае княства г) Віцебскае княства
10. Паміж кім адбылося заключэнне Крэўскай уніі?
  - а) ВКЛ і крыжакамі в) ВКЛ і Маскоўскім княствам
  - б) ВКЛ і мангола-татарамі г) ВКЛ і Каралеўствам Польскім